

ПРЕС КЛИПИНГ

30. април 2013.

НАСЛОВИ

- ОРБОВИЋ: На минималцу и без плате око 400.000 радника; (стр.2)
- Синдикати за 1. мај на улицама Београда; (стр.3)
- Заједнички у решавање тешкоћа; (стр.3)
- Од уранка до сумрака!; (стр.4)
- Синдикални протест у Специјалној болници; (стр.5)
- СИНДИКАТИ ЗА 1. МАЈ НА УЛИЦАМА БЕОГРАДА; (стр.6)
- Синдикалци обиљежавају празник рада; (стр.7)
- На казану још 4.000 гладних; (стр.7)
- Галеника још без партнера; (стр.8)
- Србија разговара: Покретање железаре Смедерево – за и против; (стр.9)
- Држава грађевинарима и даље дугује до милијарду евра; (стр.12)
- Велике могућности и за друге секторе; (стр.13)
- Синдикати и извори моћи; (стр.15)
- Била једном индустријска Раковица; (стр.17)
- Поцрвенео је и црвени барјак; (стр.19)
- Класа без става, снаге и гласа; (стр.19)
- Првомајски проглас; (стр.21)
- Потрошачка корпа поједе три минималца; (стр.21)

ОРБОВИЋ: На минималцу и без плате око 400.000 радника

Још један Празник рада 1. мај Србија дочекује у не баш празничној атмосфери. Незапосленост у Србији је велика, а број људи без посла се, практично, непрестано увећава. Уз то, много је и запослених који редовно одлазе на посао и раде, а зараду добијају са задршком, која је некад неколико недеља, а неретко и неколико месеци.

Осим тога, много је и оних који раде и за то су плаћени минимално, односно месечно зараде око 20.000 динара. Не треба бити економиста па схватити да је стање лоше и да се нешто мора мењати јер су поменути подаци, ако не алармантни, а онда свакако веома узнемирујући. Ипак, вести о незапослености, малим платама, кашњењу исплата зарађеног новца је мало, а мало је и јавног изражавања негодовања. Председник Савеза самосталних синдиката Србије Љубисав Орбовић уочи Празника рада за “Дневник” каже да незадовољство јесте велико, али је спремност да се исказе мала, па окупљања радника, за сада, нису најављена.

– Иако се не зна прецизно колико радника нередовно прима зараде, може се рећи да их је око 100.000 – каже Орбовић. – Тешко је рећи и колико је радника који примају минималну зараду пошто се дешава и да су многи пријављени да добијају минималац, али зарађују више јер им се део плате исплаћује на руке, али процењујем да их је око 300.000. Незадовољство таквим стањем је велико, али су они који раде свесни да је имати посао привилегија и нерадо се одлучују да га исказу. Наиме, у Србији има око 800.000 незапослених, од којих је око половине младих људи до 30 година.

Није никаква тајна да се у Србији посао лакше губи него добија и да је несигурност све већа па је то можда разлог што је радничка солидарност, а могло би се рећи и људска, све мања и што туђи проблеми тешко могу дотакнути оне који исти проблем немају. Посебно што је страх да би се могло осатати без посла, а тиме и без прихода, реалан, па се зато углавном “чује” ћутање. Потпуно је другачије у развијеним земљама Европе, које, као и Србију, потреса економска криза, где расте незапосленост и крешу се плате, јер су у истим редовима организовано и заједно и они који раде и они који су без посла.

– Код нас је ситуација много другачија, а многи су разлози за то. С једне стране, запослени стрепе за своју будућност и нису склони да се придруже онима који не раде, они који раде у државним предузећима и јавном сектору тешко се одлучују на протесте, а уз то, њихове плате су нешто боље од просечних и у борби за заштиту права радника преговарају с надлежнима. Ипак, треба рећи да је незадовољство опште – каже Орбовић.

Проблема је много, а како их решити питање је на које многи дају одговор, али на томе најчешће и остаје. Свакако да би најбоље било да се повећа улагање у привреду, а да ли има инвеститора спремних да улажу у Србију и допринесу побољшању стања, тешко је предвидети.

Д. Млађеновић

Обележавање Празника рада

Ближи се 1. мај и обележавање Празника рада, када се радници традиционално окупљају на трговима. По Орбовићевим речима, Први мај ће бити достојанствено обележен, али то свакако није дан када треба да се протестује. Савез самосталних синдиката Србије обележиће 1. мај шетњом београдским улицама.

<http://www.dnevnik.rs/drustvo/sindikati-za-1-maj-na-ulicama-beograda>

Синдикати за 1. мај на улицама Београда

Савез самосталних синдиката Србије обележиће 1. мај - Празник рада шетњом београдским улицама, а према речима потпредседника ове организације Зорана Михајловића, очекује се између 1.000 и 1.500 активиста.

"Овом шетњом желимо да укажемо влади, људима који се баве политиком и економијом у овој земљи да нисмо задовољни тренутним статусом", казао је Михајловић Таћугу.

Он је рекао да се годинама уназад прича о неком побољсању и бољем стандарду, али смо, на жалост, сведоци да и даље живимо у земљи у којој је све мање запослених, да они који раде примају плате од којих једва преживљавају. Послодавци често крше законе и не исплаћују ни минималац, не уплаћују порезе и доприносе, а за то нису санкционисани, додао је Михајловић.

"Једноставно се у друштву ништа позитивно не дешава по том питању и ми смо као заступници радника веома незадовољни тиме. Хоћемо да се то стање поправи и нико не може да буде амнестиран другим проблемима који ову земљу окупирају", истакао је Михајловић.

Према његовим речима, влада треба да се бави приоритетима које је и најављивала, а то су повећање запослености, инвестиције и отварање нових радних места. Михајловић је казао да се опште незадовољство неће генерисати кроз тај дан, Празник рада, али да ће, уколико буде потребе, у неком наредном периоду одвојити више дана и направити неке веће протесте како би натерали владу да испоштује захтеве.

У Синдикату сматрају да је потребно додатно мотивисати и раднике и грађане да искажу своје незадовољство, јер не види се никакво решење овакве ситуације.

<http://www.dnevnik.rs/novi-sad/zajednicki-u-resavanje-teskoca>

Заједнички у решавање тешкоћа

„Првомајски празници добар су повод да сви запослени, синдикати, послодавци, као и они који тек улазе на тржиште рада, удруже напоре на изградњи социјално праведног и економски просперитетног друштва“, навео је у својој првомајској честитки председник Скупштине града проф. др Сениша Севић.

Председник Градске скупштине честитао 1. мај

„Пружајући пуну подршку економском дијалогу радника и послодаваца, са жељом да у периоду пред нама заједнички остваримо помак у решавању социјалних и економских тешкоћа са којима смо суочени, свим суграђанкама и суграђанима најсрдачније честитам 1. мај – Међународни празник рада“, наводи се у честитки. С. Кр.

ПРАЗНИК РАДА, 1. МАЈ, У СРБИЈИ И ОВЕ ГОДИНЕ БЕЗ МАСОВНИХ ПРОТЕСТА

Од уранка до сумрака!

Аутор: Сања Ђорђевић

Србија ће за Празник рада, изгледа бити једина европска земља у којој неће бити масовних радничких протеста, али ће бити масовног крканлука.

Иако се у Србији дневно угаси 196 радних места, синдикати нису за масовне протесте

То што зарада не покрива потрошачку корпу, што 8.000 послодаваца не уплаћује порезе и доприносе или што чак 45.000 радника у Србији не прима плату, а код 250.000 њих зарада касни, изгледа нису довољни разлози да бар за 1. мај домаћи синдикати организовањем јединственог протеста искажу радничко незадовољство. Разлог за овакву ситуацију синдикалне вође виде како у „корумпираности синдиката“ тако и у “размажености радника навикнутих да се за њихова права увек неко други бори”.

Српски радник је заборавио смисао 1. маја као празника рада, а то је да се изађе на улицу и покаже колико смо љути и незадовољни својим стањем. То треба да буде моменат за слање политичке поруке незадовољства, а не прилика за кркање на уранку - оценио је за “Ало!” Бранислав Чанак, лидер УГС “Независност”. Он истиче да су се истовремено синдикати претворили у интересне организације које “развијају привредне активности које се зову трговина свим и свачим што, у ствари, развија корупцију и сиву економију”.

Ранка Савић

Такав синдикат за владу није опасан и зато имамо ситуацију да се у просеку дневно гаси 196 радних места. Због тога сви морамо бити забринути, чак и они који данас имају посла, јер је неизвесно да ли ће их и сутра чекати радно место. Крајње је време да се сви пробудимо и покренемо - закључио је Чанак који подвлачи да су услед гашења радних места, али и незадовољством синдикатима, ове организације у последњих пет година изгубиле око пет одсто чланства.

Председница АСНС Ранка Савић, међутим, сматра да су за стање запослених у Србији, али и оних незапослених, одговорни репрезентативни синдикати који су чланице Социјално економског савета - Савез самосталних синдиката Србије и УГС “Независност”.

Бранислав Чанак

- Не могу се имати само привилегије, мора се имати и одговорност. Зато су “репрезентативни” синдикати одговорни што у Србији нема синдикалног покрета, што смо једина европска држава у којој за 1. мај неће бити протеста, што смо држава у којој је пет одсто младих незапослено. Радници Европске Уније ће изаћи на улице, изразити незадовољство зарадама од 2.000 евра. У исто време ми ћемо наших зарађених 200 евра потрошити на уранку - истакла је Савић.

Хрвати руше владу, Срби у протестним шетњама

Обележавање Празника рада шетњом у Београду најавио је најпре Савез самосталних синдиката, а потом и одвојену протестну шетњу Полицијски синдикат, Нови синдикат здравства и Синдикат индустријских радника “Слога”. У Хрватској су, међутим, челници пет синдикалних организација данима унапред позивали грађане на масовно окупљање 1. маја на протестни скуп против политике на власти. Првомајске протесте против хрватске владе подржали су католичка црква, ветеранска удружења, као и неке политичке странке, попут Хрватских лабуриста.

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/57/Srbija+danas/1314952/Sindikalni+protest+u+Specijalnoj+bolnici+.html>

Синдикални протест у Специјалној болници

Представници четири синдиката сокобањске Специјалне болнице, који окупљају мање од петине запослених, од данас су у штрајку. Они траже смену директорке и појединих чланова Надзорног одбора те установе. У штрајку је мање од 5 одсто запослених, тврди руководство болнице.

Четири синдиката у Специјалној болници за неспецифичне плућне болести у Сокобањи од данас су у штрајку, јер траже смену директорке те установе и појединих чланова Надзорног одбора.

Процес рада, како сазнаје РТС није прекидан, а руководство Специјалне болнице, тврди да је у штрајку мање од пет одсто запослених.

Истовремено, директорка болнице др Љиљана Исаковић тврди да су у питању чланови нерепрезентативних синдиката. Они, међутим, кажу да руководство те установе до сада није утврдило њихову репрезентативност.

У допису редакцији ТВ центра РТС у Нишу коју је потписала директорка те установе, а чији је оснивач Министарство здравља Републике Србије, каже се да четири синдиката окупљају мање од 20 одсто запослених.

Та установа је обавестила Министарство здравља, Републички фонд здравственог осигурања и Полицијску станицу у Сокобањи да је 11 од 232 запослена радника, на униформама истакло беџеве са ознаком штрајка.

АКТЕР

<http://www.akter.co.rs/27-drutvo/print-38807-sindikati-za-1-maj-na-ulicama-beograda.html>

СИНДИКАТИ ЗА 1. МАЈ НА УЛИЦАМА БЕОГРАДА

Тањуџ

Савез самосталних синдиката Србије обележиће 1. мај - Празник рада шетњом београдским улицама, а према речима потпредседника ове организације Зорана Михајловића, очекује се између 1.000 и 1.500 активиста

"Овом шетњом желимо да укажемо влади, људима који се баве политиком и економијом у овој земљи да нисмо задовољни тренутним статусом", казао је Михајловић.

Он је рекао да се годинама уназад прича о неком побољсању и бољем стандарду, али смо, на жалост, сведоци да и даље живимо у земљи у којој је све мање запослених, да они који раде примају плате од којих једва преживљавају.

"Послодавци често крше законе и не исплаћују ни минималац, не уплаћују порезе и доприносе, а за то нису санкционисани", додао је Михајловић.

"Једноставно се у друштву ништа позитивно не дешава по том питању и ми смо као заступници радника веома незадовољни тиме. Хоћемо да се то стање поправи и нико не може да буде амнестиран другим проблемима који ову земљу окупирају", истакао је Михајловић.

Према његовим речима, влада треба да се бави приоритетима које је и најављивала, а то су повећање запослености, инвестиције и отварање нових радних места.

Михајловић је казао да се опште незадовољство неће генерисати кроз тај дан, Празник рада, али да ће, уколико буде потребе, у неком наредном периоду одвојити више дана и направити неке веће протесте како би натерали владу да испоштује захтеве.

У Синдикату сматрају да је потребно додатно мотивисати и раднике и грађане да искажу своје незадовољство, јер не види се никакво решење овакве ситуације.

Синдикалци обиљежавају празник рада

Градско вијеће Савеза самосталних синдиката за Нови Пазар, Тутин и Сјеницу учествоваће на Првомајској манифестацији у Крагујевцу, коју организује Управни одбор Покрета малих акционара и синдиката на нивоу Србије.

Savez
Samostalnih
Sindikata
Srbije

Поред шетње градом, уприличен је и састанак са представницима управе Покрета малих акционара и синдиката, гдје ће се разговарати о иницијативи за оцјену уставности Закона о приватизацији из 2001. године, коју су упутили Уставном суду, Влади и Народној скупштини Србије.

По ријечима предсједника Градског вијећа СССС

за Нови Пазар, Османа Хасановића, иницијатива, коју су још у новембру прошле године упутили највећим инстанцама у нашој земљи, израз је њиховог незадовољства и, како каже, с правом постављају питање уставности Закона о приватизацији из 2001. године, који, како наглашава, не третира равноправно приватну, државну и друштвену својину, иако и устав из 1992. и 2006. године то чине.

„Ми до данашњег дана нисмо добили од ових институција никакав одговор те ћемо на састанку ту проблематику ставити на дневни ред да видимо шта нам је даље чинити”, казао је Хасановић.

Он наглашава да уколико Уставни суд, Влада и Народна скупштина Србије не одговоре у законском року на упућену иницијативу биће принуђени да правду потраже у Стразбуру. (М.М.)

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:431883-Na-kazanu-jos-4000-gladnih>

На казану још 4.000 гладних

Биљана СТЈЕЉА

Држава почела да дели храну и средства за хигијену на кућне адресе најсиромашнијих. Оброк за 34.660 корисника народних кухиња

ТОПЛОМ оброку у народним кухињама у наредним месецима може се надати 34.660 корисника народних кухиња, а још 41.540 породица добиће пакете хране и средства за хигијену. Министарство социјалне политике је на ову “интервенцију” потрошило 648 милиона динара.

За 75 народних кухиња набавили смо 750 тона различитих намирница, међу којима су брашно, уље, пиринач, пасуљ, тестенине, месне конзерве, ђувеч, грашак, како бисмо обезбедили њихов непрестан рад у наредним месецима - објашњава Бранкица Јанковић, државни секретар за социјалну заштиту у Министарству рада. - У народним кухињама се храни 10.795 малолетника, а за чак 60 одсто укупног броја корисника ово је једини топли оброк у дану. Зато је важно да они могу да рачунају и да ће га засигурно добити.

У Министарству рада кажу да је списак у народним кухињама дужи за 4.000 имена у односу на прошлу годину. Управо су отворене и нове народне кухиње у Србобрану и Бечеју, а ускоро ће са радом почети још једна у Нишу.

У првој тури су подељене намирнице за наредна четири и по месеца, а на "лагеру" су спремни артикли и за нови циклус.

Истовремено, Влада је купила прехранбене намирнице и средства за личну хигијену. Те пакете је управо почела да дистрибуира локалним организацијама Црвеног крста.

- Ове пакете ћемо поделити најугроженијим породицама у 105 општина широм Србије. Сви ће помоћ добити најкасније до друге половине јула - додаје Јанковићева. - Свакога дана шаљемо по 1.500 пакета у Црвени крст на локалу, а они потом достављају помоћ на кућни праг.

Спискове, иначе, заједно састављају стручни радници општинских центара за социјални рад и Црвеног крста Србије.

СПИСАК ШИРИ ЗА 12 ОПШТИНА

ХРАНУ и средства за хигијену Министарство рада је делило и у марту прошле године. По два пакета су добијали најсиромашнија домаћинства у 93 општине. У овој тури ће пакете добити мештани још 12 општина. Волонтери ЦКС ће поделити помоћ у Аранђеловцу, Трстенику, Дољевцу, Куршумлији, Меровини, Љигу, Прибоју, Пландишту, Рачи, Сврљигу, Сурдулици, Трговишту...

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/ekonomija/aktuelno.239.html:431853-Galenika-ios-bez-partnera>

Галеника још без партнера

С. Б.

Влада Србије продужила је рок за достављање писма о намерама за „Галенику“ до 31. маја

УСЛОВИ под којим би америчка компанија „Валеант фармасјутикалс“ ушла у српску „Галенику“ требало је да се знају до уторка, када истиче рок за достављање писма о намерама. Влада Србије је, међутим, одлучила да евентуалном стратешком партнеру да још времена. Рок за посету компанији и увид у документацију је продужен до 30. маја, а за подношење писане намере до - 31. маја ове године.

Министарство финансија и привреде је пре две недеље саопштило да је „Валеант“ једини од свих заинтересованих за стратешко партнерство са српском „Галеником“ који је прошао квалификационе критеријуме јавног позива. Министарство је тада изразило наду и да ће, пошто је реч о реномираној компанији, писмо о намерама стићи до задатог датума. Како се рок још једном помера, понуда, очигледно, још није стигла.

Међународни тендер за достављање писма о намерама за стратешко партнерство Владе Србије је расписала још 15. јануара. Рок за пријаву је био најпре 18. фебруар, а рок за достављање писма о намерама 18. март. Позив је затим први пут продужен и то до 4. марта и 1. априла. Датум је други пут померен за крај априла, тако да је ово трећи „продужетак“ у потрази за партнером, за српску фабрику лекова.

Србија разговара: Покретање железаре Смедерево – за и против

Александар Љубић: Челик је стратешка сировина и интерес сваке државе је да не зависи од увоза.– Мирослав Здравковић: Ми немамо јасно дефинисане циљеве чему служи потрошња државног новца

Покретање „Железаре Смедерево” поделило је домаћу јавност. Да ли је тај чин државе акт популизма, односно нерационалног играња државним парама, има ли уопште тржишта за њене производе или ће она радити за магацин, докле ће бити на државним јаслама, докле ће правити губитке зарад виших циљева...

О томе мишљења сучељавају Александар Љубић, државни секретар у Министарству финансија и привреде, и Мирослав Здравковић, уредник сајта макроекономија.орг.

Политика: Који је мотив државе за покретање „Железаре”?

Љубић: Ранији власник, америчка компанија „Ју-Ес стил”, раније је већ угасио једну пећ, а друга је радила до јуна прошле године. После тога је због њиховог одласка и неповољне ситуације на тржишту та друга висока пећ била стављена на тихи ход. Из техничких разлога висока пећ не може предуго да буде у тихом ходу. Уколико би се и друга пећ угасила онда „Железара” више не постоји. Постојале би само две мртве пећи. Или још бруталније – постале би само секундарне сировине. С друге стране имате цео један град који живи од те челичане, то је 5.000 људи. И још битније, због технолошког процеса, армија људи је везана за „Железару”. Процена је да 5.000 људи ради у „Железари”, а око 15.000 људи живи од „Железаре”, значи да је око 20.000 људи директно или индиректно везано за челичану.

Политика: Да ли је одлука државе заправо популистичка?

Љубић: Није популистичка. Као државни секретар у Министарству финансија сматрам да је одлука била оправдана и потребна. Пре свега не можете гасити један град и не можете оставити цео један град без посла. Смедерево није мали град. С друге стране, држава се не понаша као привредник. Када је неколико месеци заредом имао губитак „Ју-Ес стил” је угасио „Железару”, односно пренео ју је Републици Србији. Држава такође није предузетник, јер када он има губитак од десет евра он тај посао прекине. Држава мора бити и социјално одговорна. Ми сада имамо фабрику која плаћа порезе и доприносе. Губици које има држава нису идентични онима које имају компаније када њима управљају. Поред тога, челик је стратешка сировина и интерес сваке државе је да има такву сировину и да не зависи од увоза. Сам извоз челика је битан и за нас, а важан је и за пројекат реиндустријализације. И то за аутомобилску индустрију која је део плана реиндустријализације, за индустрију компоненти.

Политика: Али, део економске струке сматра да је за државу исплативије да челичана постане само некретнина или секундарна сировина како ви кажете и да је целисходније исплатити социјални програм и помоћи покретање малог бизниса?

Здравковић: Основни интерес државе требало би да буде борба против беле куге. Значи, демографија, а после тога број запослених и просторни распоред, јер то иде једно с другим. Ако имам неку критику далеко било да је она везана само против самог рада „Железаре” колико је

везана за ефикасност потрошње државног новца. Малинари протестују сваке године, полиција их увек спречи да дођу у Београд, док је Смедерево на 40 километара од Београда и ти радници могу да буду врло брутални у свом протесту. И то је разлика у начину на који се понаша држава према радницима.

Политика: Да ли то значи да је покретање „Железаре” мотивисано страхом од социјалних немира?

Здравковић: Шта ћемо с Прибојем и тамошњом фабриком камиона? По мени је много већи интерес државе да у Прибоју опстане становништво у односу на то шта ће бити са Смедеревом које је географски на Дунаву. То је слично томе што сам као Јагодинац против тога да се деле субвенције тамошњим предузећима која би и, иначе, као компоненташи дошли да буду што ближе „Фијату”. Губитак „Железаре” је, радила не радила, 12-13 милијарди динара годишње. Зашто се тај новац не би употребио на неки ефикаснији начин и на корист већег броја становника. Са истом свотом је могла да се купи космичка технологија и да се бавимо производњом свемирских летелица макар да производе кишу јер имамо сушу сваког лета. Суштина је да ли постоје друге могућности.

Политика: Држава је у старту предвидела губитак од нешто више од две милијарде динара. Да ли сте потценили губитак јер су, на пример, Американци направили минус од 15 милијарди динара у 2011. години?

Љубић: У овом тренутку губитак у производњи челика се процењује на кретању сировине на тржишту јер ми увозимо сировине за производњу челика. Тржиште челика је врло променљиво, од 2008. године је у константном паду. За нас је врло охрабрујуће да се цене сировина опорављају. Јер, било је периода с падом цене челика када су се цене сировина задржавале на високом нивоу. То је проузроковало проблеме свим челичанама. Осећају се благе назнаке поправљања. Да је држава донела популистичку одлуку поставила би политички менаџмент у фабрици. Држава је донела привремену одлуку јер сматра да не може дугорочно њом да управља, већ само у прелазном периоду. Сутра кад будемо продавали „Железару” не можемо том неком продати некретнине, јер инвеститора интересује челичана која ради. Ми настављамо потрагу за стратешким партнером.

Политика: Да ли је добро време за такво понашање државе јер је пре неколико дана „Арселормитал”, један од највећих светских произвођача челика, дословце угасио две високе пећи у својој челичани у Француској?

Љубић: Криза је и управо зато држава доноси овакву одлуку. Та компанија као једна од највећих може себи да дозволи луксуз гашења. Ми то не можемо јер имамо једну једину железару. Она је и једина у региону. Сматрам да држава не треба да остане дугорочно.

Политика: Да ли се може десити да тражење стратешког партнера постане игра без краја?

Љубић: Нећемо га наћи у наредних 15, месец, или 60 дана. Али криза на тржишту челика неће трајати вечно. Европска унија је настала на договору за челик и за њих је врло ризично да криза у тој области траје дуго. Када се тржиште челика буде опоравило, а везано је за развој сваке земље, сигуран сам да ћемо наћи партнера.

Здравковић: Да се вратим на сам појам демократије. Пошто се код нас превише употребљава реч држава мислим да би примену требало опорезовати. Постоји уговор с „Фијатом” по коме је условљено повећање броја запослених за 600 до 1.400 људи кредитирањем куповине њихових аутомобила. Ко је тај у Србији ко ће да одлучи да се веже запошљавање у „Фијату” с куповином аутомобила. За те паре може да се купи 8.000 високо квалитетних јуница и да 4.000 сељака има приход што је супротно задуживању оних који купују аутомобил. Једно се прича пре, а друго после избора за економске циљеве. Чињеница је да у последње 24 године укупан број запослених пада. Док се ради тако да немамо прецизно дефинисане приоритете имамо стихију и за 20 година имаћемо 3,7 милиона људи који живе јужно од Београда са 600.000–700.000 старих људи и бесмислено ћемо изгубити територију централне Србије. И то зато што немамо

јасно дефинисане циљеве чему служи потрошња државног новца. Ми имамо ад хок варијанте од „Фијата” до Смедерева.

Љубић: Држава је у кризним ситуацијама врло битна. Пре неколико месеци немачки канцелар је директно преговарао за „Опел” у коме немачка држава нема ниједну акцију. Амерички председник је преговарао за „Крајслер” групацију иако држава нема ниједну акцију. Држава је ту да заштити радна места у кризним временима. Хтели ми да признамо или не криза је у Европи и то тржишта и развоја. То директно утиче на радна места и данас се свака европска земља бори за свако радно место.

Политика: Да ли производни програм „Железаре” може да иде у „Фијатову” производњу?

Љубић: У овом тренутку „Железара” то нема. У првом моменту када је „Ју-Ес стил” отишао из Смедерева поставило се питање зашто није и из Кошица када је тамо радна снага скупља. Управо због широке лепезе производа Кошица. Између осталог, имају и системе за галванизацију, односно постројења за производњу галванизованих лимова. Ми као држава нећемо инвестирати у галванизацију, већ тражимо партнера који ће инвестирати у нове линије. Ми ћемо као држава створити окружење. Од „Фијатовог” менаџмента добили смо уверавања да они желе да помогну и уколико будући партнер буде уложио у системе за галванизацију „Фијат група”, значи не само фабрика у Крагујевцу, спремна је да потпише дугорочни уговор и да се снабдева челиком за читаву групацију од новог стратешког партнера. То можемо том потенцијалном партнеру да понудимо да би што пре дошао.

Политика: Ко су сада, у кризи, купци за нову производњу челика?

Љубић: У максималном режиму капацитети „Железаре” је два милиона тона. У овом тренутку ради једна пећ до 70.000 тона и за те количине има купаца пре свега на домаћем тржишту.

Политика: Да ли ће бројнименаџмент задржати плате које је имао код Американаца, а које су у јавности оцењене као превисоке за фирму на државним субвенцијама?

Љубић: То уопште није тачно. Можда су биле велике плате америчког дела менаџмента, али не и нашег дела. Данас судбину деле и менаџмент и 5.000 радника, а то је да примају 80 одсто оног што су раније добијали.

Политика: Колика је просечна зарада у „Железари”?

Љубић: Не знам тачно.

Здравковић: То је и даље изнад републичког просека. Ако је руководство исто као код Американаца и практично има исте плате, зар није њихов посао био да спрече сваку могућност да „Железара” почне да ради? Јер, пошто су Американци отишли производња је тотално пала, а сав њихов посао су преузеле Кошице. Да ли је њихов посао био да, обарајући производњу у Смедереву, дижу цену приликом продаје Кошица?

Љубић: Одлуку да се пећ стави на тихи ход, што значи престанак производње, донела је претходна влада, а не менаџмент. Остављајући постојећи менаџмент убеђен сам да смо донели праву одлуку.

Јована Рабреновић

Joш нема ефеката од усвајања Закона о роковима плаћања

Држава грађевинарима и даље дугује до милијарду евра

АУТОР: ЛЈ. БУКВИЋ

Београд - Само грађевинским фирмама у Србији држава дугује од 600 милиона до чак милијарду евра, што је, уз слабе инвестиције, један од главних разлога због којих је број запослених у грађевинској индустрији преполовљен од почетка кризе. Клушко је, међутим, тешко одмотати јер предузећа не могу да наплате потраживања од државе, самим тим немају новца да исплате подизвођаче, нити врате кредите, како кажу, са зеленашким каматама. Епилог су масовна отпуштања радника и пропадање фирми.

Закон о роковима за измирење новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама, којим приватни сектор своје обавезе мора да плати најкасније за 60 дана, а држава за 45, примењује се од 31. марта и очекивало се са ће бар делом да реши нагомилане проблеме индустрије која је потпуно посустала последњих година. Овим законом планиране су затезне камате, прекршајне казне и контрола за одговорне који ове рокове не буду поштовали.

- Још је рано говорити, видећемо да ли ће се и колико овај Закон примењивати. Оваква врста финансијске дисциплине би свакако требало да помогне да предузећа не пропадну, да постану ликвиднија - каже за Данас Горан Родић. Министарство финансија је, напомиње он, предложило да се део старог дуга предузећима преточи у вредносне папире, што, како каже, за грађевинце ништа не значи.

- Грађевинске фирме су узимале велике кредите и такав начин враћања дуга би имао смисла само када би они који су узимали те позајмице могли на исти начин да их репрограмирају - напомиње Родић. Велики проблем, због ког уосталом нема новца, јесте то што нема више великих инвестиција у Србију. Највеће грађевинске послове у нашој земљи, истиче Родић, добијају стране фирме, које не издвајају за ПДВ, а које држава плаћа из међународних кредитних линија, и зато би, сматра наш саговорник, помогло када би они који добију новац од државе платили посао подизвођачима и другим кооперантима.

Узимање неповољних кредита и грцање у дуговима због, мало је рећи, не фер односа државе према њима, најбоље су осетили запослени у путарским предузећима. Председница синдиката у ПЗП Београд Соња Вукановић каже за Данас да према подацима које они имају, држава дугује путарским предузећима у Србији готово 3,5 милијарде динара. „Колико ја знам ништа од тог дуга није враћено, а не треба ни да причам по колико лошим условима узимамо кредите. Било је приче да ће крајем године из неких субвенција вратити део од 500 милиона динара, али од тога није било ништа“, каже Вукановић.

Због лоших приватизација 3.000 радника у путарским предузећима, напомиње она, остало је без посла, а 10.000 њих страхује за своја радна места. Вукановић истиче да од државе нема ни трага ни гласа, да се нико од надлежних не обазире на њихове проблеме, упркос њиховим сталним упозорењима и молбама.

- Логично је да страни инвеститори неће да дођу код нас. Како да дођу тамо где не постоји инфраструктура. У једном од предузећа које одржава 700 километара путева имамо ситуацију да постоје залихе за плате највише до јуна. Шта ће бити после? А држава даје 14 милијарди динара Железници, а путарима свега шест милијарди. Реците, ко у Србији још путује возом - напомиње Вукановић.

Зајам од 100 милиона долара

Београд - Одбор извршних директора Светске банке одобрио је Србији зајам од 100 милиона долара за унапређење путне инфраструктуре и безбедности на путевима, саопштила је јуче та међународна финансијска институција. Новац је намењен за финансирање периодичног одржавања и обнављања путева, унапређење саобраћајне сигнализације и радове на обнови објеката на путевима, као и прикључним саобраћајницама, за 35 до 40 деоница у дужини од укупно 800 до 810 километара.

Казне до 150.000 динара

Према Закону о роковима плаћања, јавна предузећа, локалне самоуправе и републички органи имају обавезу да трезору доставе извештај о преузетим обавезама и уколико их не плате у року, биће обустављена сва друга плаћања док не измире то дуговање. Казне за министре, председнике општина, државне секретаре, који не буду поштовали овај Закон су од 5.000 до 150.000 динара.

http://www.danas.rs/danasrs/ekonomija/velike_mogucnosti_i_za_druge_sektore_.4.html?news_id=259943

Реиндустријализација у одбрамбеној индустрији тек је на видику

Велике могућности и за друге секторе

АУТОР: Н. КОВАЧЕВИЋ

Чачак, Ужице - Предузећа одбрамбене индустрије могла би да буду покретач индустријске производње у земљи, јер би се улагањима у њихово технолошко осавремењавање покренули производни процеси и у другим фирмама. У шест фабрика (Први партизан - Ужице, Слобода, Чачак, Крушик - Ваљево, Застава оружје Крагујевац, Прва искра - Барич и Милан Благојевић - Лучани) ради око седам хиљада радника, што је значајан ресурс, али у већини тих фабрика опрема је застарела, па би реиндустријализација била прилика да се технолошки осавремене и постану конкурентнија.

Након распада бивше Југославије, како подсећа Драган Јекић, председник Самосталног синдиката у Слободи Чачак, та привредна грана била је у веома тешкој позицији, а држава дуго није имала јасан концепт њеног развоја после 2000. године. Тек је, како додаје, пре четири године преовладао став да су предузећа наменске индустрије веома потребна Србији, па је уследило склапање неколико значајних послова у појединим предузећима, међу којима је била и Слобода.

- У државном пројекту реиндустријализације значајну улогу би требало да одиграју предузећа одбрамбене индустрије, која би постала носилац економског и привредног развоја. Иако Министарство одбране у томе нема надлежности, од државе очекујемо да нам омогући значајне послове. Као што добре послове имају Застава оружје у Крагујевцу и Први партизан у Ужицу, очекујемо да се то деси и у чачанској Слободи, која је прошлу годину завршила са приходом од 166 милиона динара, а у нове објекте и опрему инвестирала око седам милиона евра. Ипак у већини фабрика одбрамбене индустрије опрема је застарела, па су потребна велика улагања, која би омогућила и додатно запошљавања - каже за Данас Јекић.

Он додаје да у Слободи ради 1.400 радника од којих је 195 ангажовано на одређено време преко Националне службе за запошљавање, а који имају иста права као и радници који су у сталном радном односу. Просечна плата је око 40.600 динара, прошле године је свима исплаћен регрес за годишњи одмор у износу од 28.000 динара, као и регрес за Божић од 7.000 динара.

- Наш синдикат подржава мере реиндустријализације, а прва промоција тих мера била је у Чачку. Чињеница је да осим Слободе, у Чачку малтене нема производње, па би тим мерама требало да оживе и друга предузећа. Примера ради, предузеће Слобода апарати је у реструктурирању, а Србија нема фабрику за производњу апарата за домаћинство. Како је држава помогла Крагујевцу у фабрици Застава аутомобили, требало би да да помогне и Чачку да то предузеће пронађе стратешког партнера. Било је неколико заинтересованих инвеститора, попут Кончара и неких руских фирми, али све је остало на речима - објашњава наш саговорник.

Зоран Станић, председник Самосталног синдиката у Првом партизану Ужице, фабрици која 97 одсто своје производње извози и то највише на тржиште САД, каже да је пословодство, и без мера реиндустријализације, планирало да до 2015. године реализује велики инвестициони циклус од 23 милиона евра у модернизацију и изградњу инфраструктуре.

- Пословодство већ сада разговара о пословима за 2014. годину, јер је производња за ову годину већ уговорена. Радимо у три смене, суботом, а некада и недељом како бисмо реализовали уговоре. Ми немамо проблема са производњом, јер је потражња много веће него што можемо да произведемо - каже за Данас Станић и додаје да је просечна зарада у ужичком Првом партизану око 63.000 динара.

- Имамо 530 стално запослених, 297 радника је ангажовано на одређено време, а преко омладинских задруга, на основу уговора о повременим и привременим пословима, ради још око 600 радника - казао је Станић и истакао да је, због тешке кризе и беспарице у Ужицу, на листи чекања да буду ангажовани око 2.000 људи.

Кооперанти и запошљавање

- Већина предузећа из одбрамбене индустрије била је бомбардована 1999. године, али није имала значајну помоћ од државе. Уколико би се модернизовала и добила прилику кроз реиндустријализацију, отворила би се могућност за значајна запошљавања, али и за ангажовање већег броја коопераната“, каже Драган Јекић, председник Самосталног синдиката у чачанској Слободи.

Различито ангажовање радника

За разлику од Првог партизана који раднике за повремене послове ангажује преко омладинске задруге, синдикат у Слободи у Чачку, сматрајући да није законито да се радници за ту врсту

производње ангажују преко омладинских задруга, пре неколико година се изборио да се за те послове радници ангажују искључиво преко Националне службе за запошљавање. На примедбу да ангажовање радника преко омладинских заруга у Првом партизану није законито, Зоран Станић је рекао да се такви радници „ангажују на шест месеци и да то јесте по закону“.

http://www.danas.rs/danasrs/dijalog/sindikati_i_izvori_moci.46.html?news_id=259932

Синдикати и извори моћи

АУТОР: БОЈАН ЛАЂЕВАЦ

У Србији доминира претпоставка о драстичном паду моћи радничке класе и њених представника. Ако је већ тако, поставља се питање првобитних извора њихове моћи и разлога за њихово урушавање.

Примарну или структуралну моћ радника чини њена позиција у процесу рада или на самом тржишту рада. Овај извор се темељи на економској теорији по којој се послодавцима не исплати да дозволе заустављање процеса рада или би због високих трошкова обуке и отпуштања, послодавци били у извесној мери зависни од запослених. Чињеница да Србија већ дуго има екстремну структуралну незапосленост и високу стопу од 30 одсто, те стога и екстремни притисак на потражњу радних места, објашњава да радници у Србији имају веома ниску примарну моћ. Други аргумент за ову тврдњу јесте тај да Србија у структури економије има веома мали удео високософистицираних производних делатности, а много већи удео примарне обраде сировина и закржљали терцијарни сектор услуга ниског квалитета, који омогућавају брзу обуку и замену радника. Радно место постаје готово сакрална категорија која се брани животом и пристаје се готово на све, само да би се исто сачувало. Све ово говори о поодмаклој прекаризацији радних односа где се на тржишту рада све мање мењају радна снага за донекле правичан доходак, а све више репресија за егзистенцијални страх.

Ако је примарна моћ слаба, она се може донекле компензовати организационом. Дакле, моћ радника да се удруже, која не би представљала само нумеричку величину, већ рефлексију способности за деловање. Ово може да подразумевати и одржавање мреже професионалаца и експерата у службама синдиката, пружања правне помоћи члановима, расположивости регионалне и гранске инфраструктуре итд. Синдикати у Србији су због објективних услова пропратили приватизацију својих фабрика гледајући „паралисани“ са стране, а ни данас не успевају да се приближе запосленима који раде у приватном сектору. Иначе, већина младих се или не интересује много, или перцепира синдикате као архаичну и вицкасту категорију из бројних реприза „Бољег живота“.

Институционална моћ се односи на загарантоване стандарде и има позитивну страну утолико што она не мора да рефлектује тренутне односе моћи. Иако слаби и разједињени, синдикати су и даље партнери при одређивању минималне зараде, пропорцијално су заступљени у трипартитним телима, права загарантована у Закону о раду се и даље од већине синдикалних активиста сматрају донекле коректним регулативним аранжманом. Ова права се не могу нити тако лако нити брзо мењати. Негативна ствар у овом случају је претерано фиксирање синдиката на ову моћ, услед смањивања примарне и организационе моћи.

Политичка моћ синдиката је заправо ниво њиховог утицаја на партије у парламенту. Недавна разматрања о овим коалицијама у Србији обележила су наде синдиката да се укључивањем у политички живот могу надоместити недостаци других извора моћи. Па ипак, чини се да је већ дуже време на делу „обрнуто“ политичко лобирање где се синдикати не појављују као актери који кроз канале сродних партија покушавају да наметну своје интересе у политичком дијалогу већ траже алиби, односно саучеснике како би демонстрирале социјални сензибилитет у „оловним трансформационим временима“.

И основна анализа темеља основних извора моћи наводи на закључак да макроекономски и политички контекст не нуде много простора за маневар. Или се под тешким притиском свакодневнице не виде ресурси којима синдикати располажу? Илузија је да они у кратком року могу довести до осетнијег конфликтног потенцијала. Па ипак, синдикати би могли да утичу на то да се идеје прошире преко сопствених партикуларних интереса (чланова синдиката) на друге друштвене групе и ширу јавност. Ово би подразумевало заборављене или тек откривене активности као што су мобилизација путем друштвених мрежа, редефинисања односа према медијима, НВО и академским институцијама, покретање проактивних синхронизованих кампања у градовима против снижавања институционалне моћи. Оваква тактика, слична као код друштвених покрета, може деловати у превазилажењу препрека и у започињању процеса ревитализације синдиката у широј јавности, али и евентуалног приближавања ставова зарађених синдиката. Да ли би, у том смислу, нпр. дебата о неповољном Предлогу закона о штрајку била добра прилика за тако нешто?

ПРВОМАЈСКЕ ПАРАДЕ

И посластичари у дефилеу: Први мај 1947. године

Представљање производа: 1. мај 1948. године

Центар Београда Првог маја 1951. године

Фото: Министарство саобраћаја

Била једном

Радници више никоме не праве проблеме, не праве додуше ни хеликоптере, моторе, расхладне уређаје – јер их нема

Горан Волф

Раковица као индустријски и развојни центар има бурну и богату историју. Будућност нема од „дрвене Раковице“ и радничке класе у њој остале су само првомајске репортаже. Сенања. Политичари више не стрепе од побуне радника.

Од колона људи снажних, замашених шака, које када се излију из „Двадесет првог маја“, разлимају капије „Рекорда“, „Југостроја“, „Фригостроја“, ливнице, ИМР-а и сви крену ка Скупштини стрепе је некадашњи Иван Стамболић, хушкао их па стрепео и Слободан Милошевић.

А ова два председника Србије каријере су започела у Раковици, као директори „Техногаса“, и сада успешне фирме продате немачком „Месеру“. Пратио је Милошевић Стамболића од те рупе зване Агаруша све до рупе на Фрушкој гори. И Зоран Лидић, председник крње Југославије, раковички је кадар, био је директор сада пропале фабрике гума – „Рекорд“.

Бунтовни људи од челика и њихов каријере су започела у Раковици, као директори „Техногаса“, и сада успешне фирме продате немачком „Месеру“. Пратио је Милошевић Стамболића од те рупе зване Агаруша све до рупе на Фрушкој гори. И Зоран Лидић, председник крње Југославије, раковички је кадар, био је директор сада пропале фабрике гума – „Рекорд“.

Радници више никоме не праве проблеме. Не праве додуше ни хеликоптере, моторе, тракторе, расхладне уређаје... Нема их.

– После више од 20 година од када сам одвојен од струга и доспео на пијацу, за тезу, свеједно ми је да ли је разлог рат, санкције, транзиција, приватизација, Курта или Мурта на власти. Деду сам морао да прехраним – каже Небојша М.

Не воли да му се помиње име, помало га је срамота. Зна, каже, врло добро да је деведесетих на видеокачкој пијаци продата свака бургија, гладоло, клешта и све што је могло да се изнесе из фабрике које нису радиле. Не осуђује бивше колеге које су крале, односиле део по део машина. Морало је да се преживи, каже.

Цела Раковица имала је у најбољим данима око 20.000 радника. Када су се капије фабрике отварале око пола три, не да није могло да се прође ко-

лима, него није могло ни пешице. Са да има близу 30 одсто незапослени! Вози се брзо и лако. Али поглед на ни пуштене хале обеспокојава. Метали конструкције рђају, свакога дана и неко прозорско окно буде разбијено, пустош...

Портир на улазу у јелну од оса фабрика ДМБ-а – Фабрику аутомобилских мотора, поноса Југославиј љубазно нас пушта да уђемо у крм фабрике, јер тражимо закупца. Фирму „Јунириск“, која се бави прерадом опасаног отпада. Неће да каже сво име али даје податак: од запослени остали су само портир и две жене – Шта раде те две жене? – питам.

Пумпе ДМБ-а још су стражене у Русији

– Улепшавају нам дан – одговара Сазнајемо да фабрике у ретку турирају (у преводу држава не шта ће са њима, а приватници их ће) имају и директоре, управни бор, али не и раднике.

Новокомпоновани економски перти и аналитичари наметнуло веровање да се у овом „гитану“ мртги“ радило на лошим машини: а оне су углавном биле немачке су произвођени мотори само за го 45“.

Заборавља се да је 21. мај неких Дан авијације, да се фабрика тако зове јер је све почело од а

Од величанствених прослава до заборава

Први мај, који се у Србији слави 120 година, обележавали су протести, забране окупљања, војне параде и параде радних победа, уранци...

Дејана Ивановић

„Пролеће је 1945, рат још није потпуно завршен, на границама се и даље воде борбе, а у Београду је одржана прва Првомајска парада у слободи. Први спектакл у којем су учествовале све јединице Југословенске армије. Сатима су дефилеовале испред

леденог погледа Јосипа Броза Тита.“ Ово је део новинског извештаја забележен 2. маја 1945, само седам дана пре окончања Другог светског рата. Величанственом манифестацијом која је трајала више од пет часова на улицама главног града обележен је Празник рада, први пут у слободи. Те године Први мај је постао и званично државни празник у тадашњој Југославији. Празници су значајни јер представљају огледало друштва, преко њих може да се „чита“ оно што се дешава у реалном свету. То је у Првом мају изразито присутно у свим његовим фазама, истиче антрополог Предраг Шарчевић.

Као симбол борбе за права радника

овај празник славио се у Србији и пре 1945. године. Прва прослава у Београду забележена је пре 120 година, давне 1893. године, четири године после одлуке да приватан маја постане међународни празник и симбол класне борбе за бољи положај радника.

– До Првог светског рата Први мај је представљао један изразито политички ритуал у којем је требало не само евоцирати успомену на догађај из 1886. – протесте радника у Чикагу, већ и сублимсати све активности радничког покрета и социјализма – каже Шарчевић.

„Београдски пролетеријат прославио је Први мај на свечан начин – кроз варош се то није манифестовало

јер је полиција забранила, па ипак је и без тога празник радио проглашени као и увек са пуно одушевљења, протестних говора, песме и игре.“ Овако је „Политика“ извештавала 2. маја 1923. године, преносећи догађај који је обележио претходни дан.

У Краљевини Југославији, каже Шарчевић, Празник рада једно кратко време био је поприште партијских борби за монополизицију између парламентарног социјалистичког и револуционарног, комунистичког покрета.

– Оба покрета су полагала право легитимног наставаљача првомајских идеја, а њихове прославе су се разликовале: док су социјалистичке имале свечарски и обредни карактер, кому-

нистичке су биле активистичке и бене – објашњава наш саговорник

Од ослобођења до септембесетих дана Први мај обележаван је у частственим парадама. „Пет у седи прослава Првог маја била је величанственија од свих досадашња и величанственија не само у граду него у целој земљи“ – прене новинари. „Политике“ утиске са Г мајске прославе 1949. године.

– У носератим лепенцима су присутна два модела прослава: војне параде где се снага ни државе кроз симбол војске по истиче и модел радних победа којима можете да пратите не саг дан цивилизацијски развој, већ

”

Још од раног јутра журили су радници на оба зборна места – и за социјалдемократе и за комунисте, јер није дошло до споразума да се Први мај прослави заједнички, да бар тог дана пролетеријат не буде разједињен

„Политика“ 2. маја 1923

”

Првомајска поворка у Београду текла је скоро седам часова, уз учешће 250.000 трудбеника града и села

„Политика“ 3. маја 1949.

”

Тачно је осам, на белом коњу командант параде стаје пред трибину испред Скупштине:

– Друже маршале, јединице Југословенске народне армије спремне су за дефиле.

– Можете почети – одговара маршал Тито

„Политика“ 4. маја 1953.

”

Све је свечано, улице су пун цвећа, застава и света који, још у рану зору блокирао прилазе Булевару револуци како би видео величанствену параду

„Политика“ 3. маја

индустријска Раковица

мотора, и то „роле-ројса“, да су аутомотори рађени по лиценци „Фијата“, мали мотори су „ломбардини“ (у једној хали још их производи четрестак, заборавањених, 2010. године отпуштених радника), системе убрзивања били су „Бошови“. Истина, крајем осамдесетих требало је кренути у „буђење народа“.

– Ми смо, новинару, произвели моторе. „Дрвена састав“ целог фишу. Од таме до пластике и лива. И то, као, није ваљало, а сала само склапају новог фишу, надуху, у гумама је ерски, и тврде да је то посао века – каже један од ретких радника, који заправо и не ради.

А све је почело на утрини и ушћу Раковичког потока у Топчидерску реку, после Другог светског рата кад је недостајало свега сем полета и вере у боље сутра. Сад, после овог рата, опет је све утрина. И фудбалски терен је зарастао. Нема ко ни лопту да пика. Оно мало чудом претеклих радника не жели ни да размишља шта ће бити сутра.

Постојан је само тунел у Стражевици, копан ручно у облику потковице са објашњењем да ће ту бити складиште мотора. Ни НАТО бомбе нису могле ту да продру.

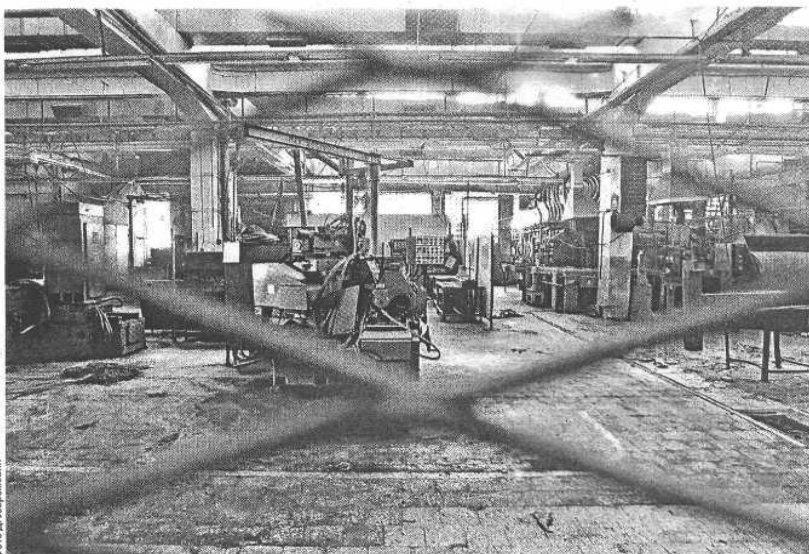
Радници ДМБ-а некада су уживали у погледу на „рекордерку“, углавном од чајни гараве раднице, а сала не желе да погледају преко улице – на провали. „Рекорд“, фабрику гума, још једну жртву приватизације.

Милисав Миличковић, садашњи председник општине Раковица (СНС), бивши радник ове фабрике, тврди да је то једна од 10 најбољих приватизација у Србији.

– Свеједно је да свега пет милиона, евра „Рекорд“ пролази руско-српском концорцијуму „Визахем“, а сада се огледа на фирми у Београду продаје третирану гуму који за много већу суму – констатује Миличковић.

Он каже и да чивеница да су власници објеката пропалних фабрика постали бивши руководиоци општине указује на то како је приватизација обављана.

Раковице се углавном између шумовитих падина Кошутњак, Дедиња и Миљаковца. Миличковић верује да је могуће изместити индустрију на простор уз обилазницу, која од Орловаче пробија Стражевицу подно Реника и избија на Буњак поток. Општина за мада и средња предузећа нуди локације на том потесу. Верује и да се на језерету Паризу могу бити елитни спортско-рекреативни центар. Језеро је вештачко, дуго око 700 метара, настало прегра-

Празни погони фабрике „21. мај Београд“

ђивањем долине подно Авале, у коју се слива вода три извора. Један је извор, кажу педароши, избацивао топлу воду, па је ту застала нека војска, јер ко би други шпартао Србијом.

Тачно је и да би Раковици боље пристајало назив Топчидер, јер то је иста долина уз Топчидерку, а Раковички поток, који из истоименог подвалског села вијуга поред манастира у

брика, ето вајде и од зла, она је заиста непоредно чистија.

„Фригострој“ је купно „Полимарк“ (производи мајонеза, кечапа), али само у једном погону се нешто ради – остало је иселено.

Ливница ИМР-а поново ради. Технологијом какву има. Посла је све више јер је затворена Фабрика одливака Београд, а она у Раји никада није ни прорадила како треба.

Око 850 радника ИМР-а производи тракторе и даље. Од најаве Млађана Динкића да ће се негде у Барајеву градити нова фабрика трактора, и ту сподити ИМР и ИМТ, не би ништа. Али ово мало радника запело је и ради. Из ината. Извозе за Етиопију, Египат, Босну и питају: што је то лошије него пословати са шеком из Абу Дабија Мухамедом бин Заједом ел Нахјаном.

И да све буде јасно, није ово жал за комунизмом јер ИМР је основан 1927. „Југострој“ 1928. „Рекорд“ 1940. године. Индустрију је развијала Краљевина, наставили су комунисти, а наследници 20 година крмче оно „што у краљевини и комунизму није ништа ваљало“ – и од тога живимо.

ХРОНИКА ПРОПАСТИ

108.413 становника Раковице
28,79 одсто незапослених
4 одсто производних фирми

- 1988. ИМР произвео 56.000 мотора и 7.000 трактора
- 2012. ИМР произвео 5.500 мотора и 1.200 трактора
- 1988. ДМБ произвео 182.000 мотора
- 17. октобра 1988. Слободан Милошевић обилази ДМБ
- 1992. ДМБ произвођи 15.000 мотора
- 2012. ниједан мотор није произведен
- 1928. „Југострој“ и чешки МРАЗ произвели први расхладни уређај
- 1960. ДМБ направио први тркачки аутомобил – формулу

да се окупа, запер све па и – гузице. По другом предању уз топлу воду ту је било и лековитог биља које се показало добрим за лечење хемороида. Тако је, кажу, и језеро добило назив Паризу.

Ко ће да гради велелепно замишљено туристички комплекс, не зна се.

којем је сахрањен патријарх Павле, мади је и сада, с пролећа.

Да лије ту икада заиста било и ракова нико живи не може да потврди. Топчидерка је била најзагађенији водоток у Југославији. Корито је бетонизовано и данас виче личи на канал него на легу реку. Од пропасти фаб-

Првомајска идеја актуелнија него икада рани

Овог маја обележава се 110 синдикалног организовања у ји. У периоду дужем од једног драстично се променила природа: некада је био организован ке целине и велике колективне доживотан и стабилан. Данас свим другачији свет рала – и лан и уситњен, у којем ни човеку ширмање није сигуран у бул и ради од данас до сутра, објас историчар Предраг Марковић.

– Првомајска идеја о за основних права радних људи много актуелнија него раније је проблем у томе што данас: многобројни синдикати, вели синдикалних организација пије и пре Другог светског рата; монолитни синдикат је био са цијализму. Проблем је у томе тешкоће са којима се суочавају дикати много веће од напора сације и њене моћи да их реши шњава Марковић.

У последњих сто година света организовани су много раднички протести у којима је пуно жртава међу радницима: полицијом која је покушавала тера демонстранте.

У априлу 1991. организован је највештрај у Србији, протествовало је око 700.000 радника

– У априлу 1991. организован тада највећи икад забележен у Србији – протестовало је око 7 радника – металца и тексти

Овај масовни штрајк организи само неколико недеља после протеста у Београду, 9. марта. тичари, међутим, тада нису схкапацитет радничког гнева. I је десет година да се то схва1991. могло је да се деси оно десило 5. октобра 2000. када с барски радници покренули I који је довео до рушења тадаш жима. Кука и мотика је на кририла режим Слободана Милога не опозициони активисти: Марковић.

Поводом 110 година синди организовања у Србији. Савни синдикат Србије објавио је Предрага Марковића и Момчиловина у којој је илустрирован синдикала кроз историју, па и у временима, као што су деведо боље услове рада трудбеника.

Кобасице, пиво и утопија

„Обавезни део предатних прослава био је да се после протеста пред Скупштином или краљевским двором одлази у Кошутњак на пиво, кобасице и остале ђаконије. Управо то је наглашавало утопијску димензију, покушај да се изобилје у Кошутњак представи као некаква рајска земља уз поруку да ће тако изгледаати свет када победи комунистичка, односно социјалистичка идеја“, објашњава Предраг Шарчевић.

спортским приредбама и отварањем нових привредних и уметничких објеката“, забележила је „Политика“ прославу 1. маја 1973. године.

– Од осамдесетих, држава не обраћа више пажњу на првомајске прославе као на значајан државни празник,

јер не проналази више потенцијал у њему за промоцију неких својих идеја. Он све више улази у сферу приватности, кад људи захваљујући Првом мају имају неколико дана ванредног одмора – каже Шарчевић.

– Наша држава данас, по његовим речима, нема изграђен празнични систем, ни у идеолошком ни у практичном смислу. Зато је потенцијал Првог маја тешко препознати, он се обележава као државни празник, али разлог за то је што је то пре свега међународни празник који се код нас слави без неке посебне идеолошке позадине – објашњава Шарчевић.

Урнана, масовни протести, песма и игра потпуно су пали у заборав у овом веку. Уместо симбола Првог маја, класне борбе за права радника, остало је само роштиљање у Кошутњак, на Ади Циганлији и другим излетистима широм Србије.

Кошутњак, 1. маја 2012.

Хронологија Празника рада

- 1886. радници у Чикагу протествовали тражећи „три осмице“ – осам часова рада, осам часова одмора, осам часова разоноде. Протест трајао данима, у сукобима са полицијом многи штрајкачки страдали
- 1889. у Паризу на Првом конгресу Друге интернационале одр да се у знак сећања на раднике у Чикагу Први мај обележава масовним демонстрацијама
- 1890. Први мај постаје вид класне борбе за радничка права и обележава се широм света
- 1893. Прва прослава празника рада у Београду (у то време обележавање Првог маја било је забрањено у Србији)
- 1895. Прва прослава празника на селу – у месту Дубона у младеновачкој општини где су млади организовали славе у част Дана рада
- До 1941. Први мај обележаван окупљањима и протестима, али и музичким и уметничким манифестацијама
- 1945. постаје државни празник
- До седамдесетих година прошлог века обележава се величанственим парадама
- Од осамдесетих губи смисао класне борбе и постаје дан за одлазак на излет

вој идеја. Ако листате „Политику“ из тог времена и читате описе тадашњих репортера видећете да се нагласак са политичко-револуционарних циљева помера ка свакидашњем животу где у први план избија појам животни стандард који доминира седамдесетих година – истиче Шарчевић.

Параде нису биле само место приказивања успеха и моћи – на њима су забележени и неки курјозитети, попут наступа рок група, каже наш саговорник. Тако су сачувани снимци с парада из шездесетих година прошлог века где са комбајна и грађевинских машина који дефилију градом одјекују звуци рокарола.

Почетком осме деценије прошлог века величанствене прославе уступају место малом скромнијим манифестацијама. „Међународни празник рада свечаво је прослављен у целој земљи народним зборовима, уметничким и

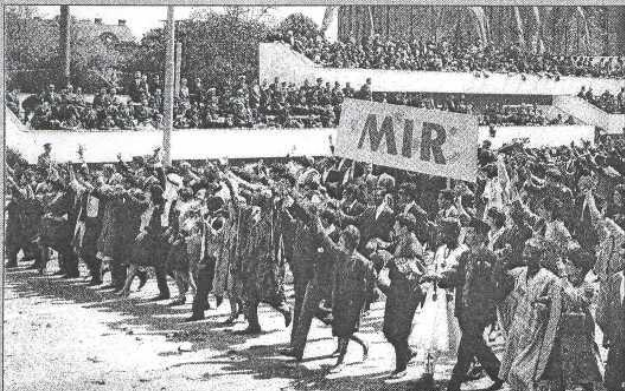
На народним зборовима окупило се више десетина хиљада грађана, у излетистима се играло и орила се песма, рудари и ратари Празник рада обележили – радно

„Политика“, 3. маја 1983.

Међународни празник рада ове године прошао је незапажено, више радно него у свечарском расположењу

„Политика“, 3. маја 2003.

НАВРШАВА СЕ 110 ГОДИНА СИНДИКАЛНОГ ОРГАНИЗОВАЊА

ИСТОРИЈА Радници СФРЈ и њихове колеге из света заједно на променајској прослави 1963. у Београду

ПОЦРВЕНЕО ЈЕ И ЦРВЕНИ БАРЈАК

Синдикати оклеветани, њихов значај се умањује

Виолета ТАЛОВИЋ

СИНДИКАЛНО организовање у Србији имало је успоне и падове, међалом име и организационе облике, али две основне нити провлаче се кроз 110 година његове историје: синдикат је водио борбу за остварење радничких права и представљао снагу која је означавала као раднички покрет.

Демонстрације из 1876. у Крагујевцу, познате као Првени барјак, у којима су учествовали и радници „Тополнине“, узимају се као почетак борбе радничке класе у Србији.

Синдикална организација увек је била, мање или више, саставни део политичког оквира времена у коме је деловала. Тако је кроз историју, поред борбе за економска и социјална права, често била директно укључена у политичке борбе и обрачунае - каже историчар Момчило Павловић. - Експлоатације је увек било и биће је, а синдикат је био и остао, уз све политичке утицаје и промене, заштитник и потпора раднику.

Прва радничка друштва настала су у Србији с развојем привреде и занатства. Њиховим обједињавањем настао је Главни раднички савез, доминантна синдикална групација све до 1918. и институција која представља почетак стварања и рада модерних синдиката у Србији. Савез је радио у склопу Српске социјалдемократске странке. Она је испирисала и водила све акције синдиката ко-

ји јој је служило за остварење политичких циљева.

Упркос многим покушајима, синдикални покрет у Југославији није постигао жељено јединство. Плурализам синдикалних организација, често међусобно заваљених, слабио је и синдикални покрет у остваривању својих акција. До јединства је дошло тек у послератној социјалистичкој Југославији и Србији, кад је постојао само један синдикат и једна партија, да

ларду. Ко данас не би нашао у синдикална леговалашта по најближим местима Јадрана?

Јаки, организовани и динамични синдикати данас су потребнији него икада.

- Све доћи смо сурове експлоатације, рада на црно, дилење и примитивног капитализма - каже Павловић. - Сваки рад на одређено, дужи од шест месеци, треба прерести на - неодређено. Дефинисати минималну а реалну цену рада.

КЊИГА ЗА ЈУБИЛЕЈ

У СУКРЕТ јубилеју - 110 година од формирања радничког савеза Србије (обележава се као Дан самосталних синдиката) објављена је и књига историчара Момчила Павловића и Предрага Марковића, „Од радничког савеза до савеза самосталних синдиката Србије 1903-2013“, која на 400 страна доноси преглед рада синдикалних организација у Србији, са хронологијом штрајкова, протеста и радничке борбе.

би се деведесетих година вратио политички и синдикални плурализам.

- Данас су синдикати оклеветани - каже историчар Предраг Марковић. - Њихов значај се стално умањује. Њихове акције се потињују. У социјализму су им се подсмевали зато што су се бавили организовањем набавки, другарских вечери и летовања. У постсоцијализму им се замера што нису испословали боље услове за раднике. Ни једно ни друго није тачно. Замислимо историју без деловања синдиката. Замислимо како би изгледао живот радника у социјализму да није било синдикалног организовања, образовних курсева, културног живота, а пототово синдикалне бриге о стани-

Поштрити санкције. Вратити се на искуства заштитног радничког законодавства, а да синдикати служе као сестрана заштита и потпора свих радника. Али и радници морају да се организују у озбиљне и динамичне синдикате.

Има ли синдикат будућност?

- Ми не знамо шта је будућност синдиката - каже Марковић. - Тами обласи су се надрили над радничким организовањем, баш као и над целокупним животом и ралом свих на свету који живе од својих руку и своје памети. Крулни капитал широм света тежи да умањи радна права, да испеди што више може од радних људи. Већ десенијама се чини да се свет рада повлачи пред светом капитала. Исход ове борбе неизвесан је. Али шта год да буде, јасно је јасно. Синдикати су у тој борби били на страни повнжих и уверених, на страни људи који живе од свог рада, а не од спекулација и отпимања, на страни друштвене правде. ■

ДРУГАРСКЕ ВЕЧЕРИ

ИСТРАЖИВАЊА сећања на социјализам показују да су другарске вечери и излети нешто што радни људи из тог времена најрадије памте. Какав би тек био положај радника данас да није било синдикалне борбе за колективне уговоре, најнижу цену рада, заштиту угрожених...? Сигурно не би био бољи - каже Марковић.

У СРБИЈИ ЗА 1. МАЈ НЕЋЕ БИТИ РАДНИЧКИХ КЛАСА БЕЗ

„Велике“ националне теме победиле „мале“,

Биљана СТЕЉА

Црвене траке са натписом „Пролетери свих земаља, уједините се“ први пут су освојиле испред београдске кафане „Радничка касина“, далеке 1893. године. Двадесетак гостију је у преподневним часовима, полуилегално, промовисало Празник рада. Још тада зарађени атрибут „комунистичког“ празника одржао се до данас, а у међувремену се 1. мај раширио планетом где га разним парадима, прославама, протестима обележава 150 земаља, укључујући и мајку капитализма - САД. Али не и Србија.

КРАТКА ШЕЊА

САВЕЗ самосталних синдиката Србије ће Међународни празник рада обележити у Београду, организовањем симболичног окупљања својих чланова на Тргу Николе Пашића. Скуп ће присуствовати око 1.000 синдикалних активиста.

Синдикати у нашој земљи су и ове године заборабили шта им је посао јер ће, уместо гласног подсећања на све суморнију судбину српског радника, своје виђење дати кроз протоколна саопштења и симболичке шетње. Ни ове године, синдикални лидери неће повести народ на улице да, у што масовнијем броју, покажу шта је данас радничка класа, колика је и како јој је. А судећи по значају, који су „представници радника“ дали (и) овом Празнику рада, чини се да поручују да разлога за галаму нема.

УМОРАН НАРОД

А да ли је баш тако, ваљало би упитати пола милиона оних који живе на минималцу или 650.000

радника који немају редовну плату, или армију од неколико стотина хиљада отпуштених... Ипак, упркос томе што све синдикалне центре поручују да радницима „никад није било горе“, ова оцена изгледа није довољна за српску верзију „грчког сценарија“. Да ли су заштитници радничке класе у дефициту или се народ стиди сопствене беле и зна ли се уопште чији је ово празник?

- Народ је уморан од „великих тема“. Потрошила се енергија да се излази на улице, протестује и јавно показује незадовољство ма колико оно било - сматра Душан Мојић, професор социологије са Филозофског факултета. - А највећи разлог за такву инертност је што радници данас не верују да ће таквим начином ишта постићи. Сумају да могу да промене ствари, да их уопште неко чује, да ће имати утицај... Једноставно, не мисле да су у стању да се изборе за промене и за боље сутра.

Професор Мојић каже да за такву пасивност одго-

код младих људи. Они су покретач друштва, имају енергије и воље, али је њихово учешће у синдикалним све мање. Млади имају изразито неповерење према свим синдикалним организацијама и зато их све мање узима чланску карту. Већина радника којима не полази за руком да се изборе за бољи статус, већу или макар сигурну плату, тражи „друга решења“: - Пледају да рале нешто „са стране“, да се окрену газдинствима на селу, уколико имају могућности, траже додатне изворе зараде где год могу - додаје професор Мојић.

СТИДЕ СЕ БЕДЕ

Има, међутим, и оних који тврде да се узроци за овакву равнодушност могу пронаћи у традицији и култури. Милан Кнежевић, председника Асоцијације малих и средњих предузећа, каже да, упркос томе што је овадашњи радник несумњиво потлачен и што му првену линију достојан-

У НАШОЈ ЗЕМЉИ БУНТ ИЗ СОЦИЈАЛНИХ РАЗЛОГА НИЈЕ СЕ ДОГОДИО 200 ГОДИНА

ВАЉДА ИХ СРАМОТА

СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ савет до сада ништа није урадио - оцењује Ранка Савић из АСНС. - Не заључују се граници колективних уговора, није дошло до повећања минималне цене рада, нема утицаја на кренуће закона из делокруга СЕС-а. Чланови СЕС-а се више и не сипају по завршетку седнице. Ваљда их је срамота.

ства послодавци све више спуштају, улице ће остати празне:

- Срби се стиде сопствене беде. На улице ће изаћи када је реч о неком „националном интересу“, када желе да покажу политичко опредељење или да демонстрирају против власти или партија, али не и зато што су сиромашни, гладни, или не примају плате... У нашој земљи се бунт из социјалних разлога није догодио 200 година. Никада нису организовани велики штрајкови због тога што расте број незапослених,

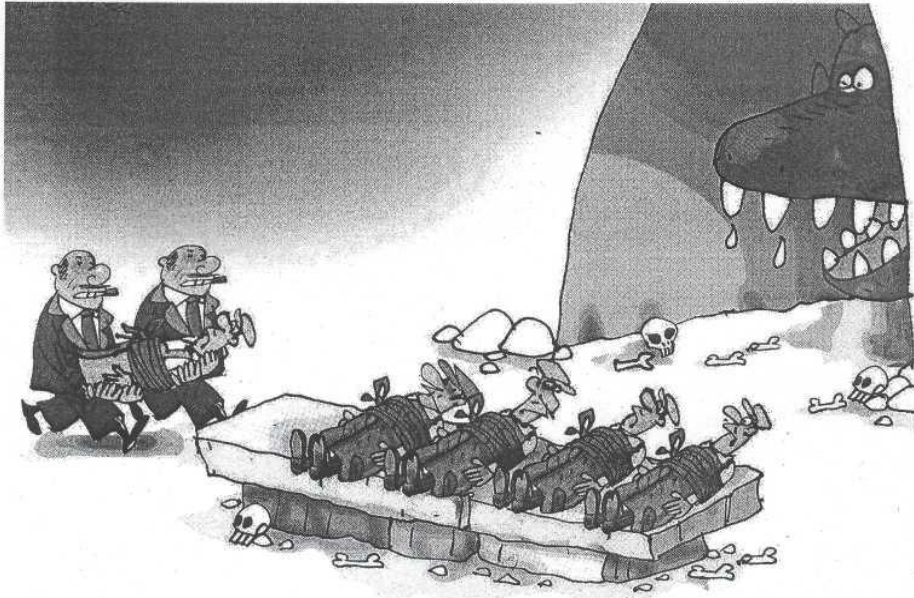
ворност свакако носе и синдикати, јер народ више ни њима не верује: - То се нарочито види

ПРОТЕСТА, ИАКО 500.000 ЊИХ ЖИВИ НА МИНИМАЛЦУ, А 650.000 НЕ ПРИМА РЕДОВНО ПЛАТУ

СТАВА, СНАГЕ И ГЛАСА

Иа синдикатисти мисле да није право време за улице, иако је положај радника каткад катастрофалан

КРИВА ДРЖАВА

КРИВЦА за ниске плате и сведена радничка права, послодавачке организације су пронашле у држави. Прескуп и неефикасан јавни сектор и сиромашна привреда, додатно исцрпљена многобројним оптерећењима и високим стопма пореза и доприноса на зараде запослених, означени су као највеће грешке Владе у вођењу економије. Такви су потези довели до смањења куповне моћи, а наполетку и на смањивање плата или броја запослених.

Синдикати су свесни европских интеграција и тога да Србија мора да иде ка Европи, али то није једино што је у овом тренутку битно за земљу, и не сме цела влада да се бави тиме, већ и економијом и одређеним програмима за покретање привреде. Инвестиције које се очекују ако добијемо датум за почетак преговора о уласку у ЕУ сигурно неће разрешити питање незапослености у земљи - рекао је Орбовић.

Ни у Конфедерацији слободних синдиката немају у плану да организују првомајску параду. Њихови су разлози - политички:

- Због актуелних дешавања у вези са потписивањем споразума око питања везаних за Косово и Метохи-

пресудила у односу на Празник рада и тиме је пропуштена још једна прилика да се демонстрира незадовољство средње класе. Уместо у мегафон, синдикални лидери ће о проблемима радника и даље говорити дискретно. А Ранка Савић, председница АСНС, за скупштинском говорницом. Она каже да је њен улазак у парламент радницима донео више користи него што је Социјално-економски савет учинио од свог настанка до данас:

- Коначно се у парламенту чула изворна радничка проблематика, што до сада није било случај. Изузетно сам поносна што АСНС и ја имамо велики допринос у доношењу одлуке да се овере здравствене књижице

■ ПОТРОШИЛА СЕ ЕНЕРГИЈА ЗА ЈАВНО НЕЗАДОВОЉСТВО МА КОЛИКО ОНО БИЛО

■ СРПСКИ РАДНИК ЈЕ ЈЕДИНИ У ЕВРОПИ КОЈИ РАДИ А НЕ ПРИМА ЗАРАДУ И ЋУТИ

■ РАДНИК ТРПИ, СВЕТАН ДА ЋЕ, АКО ИЗГУБИ РАДНО МЕСТО, ТЕШКО НАЋИ НОВО

што су плате све мање, што се не плаћу доприноси... Зашто би онда и овај 1. мај био другачији?

Одговор, парадоксално, намећу сами синдикати јер у свим „центрама“ сматрају да је баш данас радницима најтеже, да им је положај деградирани, а опсег права сужен до границе издржљивости. Тако из Савеза самосталних синдиката Србије поручују да се права радника свакодневно умањују, да се данас води нова борба за „три осмице“, док послодавци терају раднике да раде пре-

КОЧЕ РЕФОРМЕ

ПОСЛОДАВЦИ највише замерају синдикатима што коче реформе. - Њихова неспремност да се радно законодавство реформише и уведу већа флексибилност у запошљавање су неки од узрока високе незапослености и рада на црно - каже Рајић из УПС. - У ситуацији када се свака друга новооснована фирма угаси у прве три године рада, синдикати, на пример, инсистирају на уговорима на неодређено време. Они не прихватају да су то одике прошлих система и да више не могу да опстану.

ковремено и без надокнаде, уз све присутнији мбинг.

- Упркос обећању власти да ће 2013. бити година стабилизације и покретања српске привреде, да ће се

зауставити раст незапослености и отворати нова радна места, у јануару и фебруару је 30.000 људи остало без посла - увиђа Љубић Орбовић, председник СССС.

МУЧНА ТИШИНА

Он, ипак, сматра да још није дошло право време за излазак на улице:

- Већу енергију радника не би требало трошити у овом моменту, јер су пред запосленима и синдикатима велики проблеми, попут најављених измена Закона о раду. Тада ће радници и њихови представници, вероватно, морати да се на улицама, у масовним протестима, боре за свој „раднички устав“, с обзиром на то да влада није испунила најављено.

ју, није упутно организовати масовније манифестације због могуће злоупотребе у политичке сврхе и стварних последица које би могле проистећи из тога - сматра Драган Марјановић, генерални секретар КСС.

А ни у Асоцијацији слободних и независних синдиката не мисле да је организација параде њихов посао. Ранка Савић, председница АСНС, објашњава да то није задатак „љеног“ синдиката, већ оних који седе у Социјално-економском савету јер су они „надлежни“:

- Када у једној држави нешто не ваља, грађани прозивају власт, не опозицију. У том смислу, синдикати који су у СЕС-у сносе највећу одговорност. Не могу се имати само привилегије као што су плаћене функције, чланство у надзорним одборима, приступ фондовима. Мора постојати и одговорност. Зато они сносе одговорност што у Србији нема синдикалног покрета, што ћемо бити једина европска држава у којој за 1. мај неће бити протеста.

ТРПЕ И РАДЕ

Тако су „виши циљеви“ и синдикална препуцавања

за 65.000 радника из предузећа у реструктурирању. Моја борба у парламенту, као и борба чланова АСНС у Смедереву, довела је и до поновног покретања рада Железаре Смедереву. А као потпредседник Одбора за рад имам и утицај на законе и трудим се да буду што повољнији за раднике Србије. Први пут српски парламент има аутентичног представника запослених и ја сам поносна на ту чинионицу.

А да је потребно много више од тога најбоље показује и оцена којом Савићева описује живот радника јер је, како сама каже, српски радник једини у Европи који ради, али не прима зараду, или је прима нередовно, а износи су равни социјалној помоћи:

- У новој српској историји положај радника никада није био гори. Велика конкуренција радног места довела је до тога да он ћути и трпи, потпуно свестан да ће, ако изгуби радно место, тешко наћи ново. Наш радник је данас јефтина потрошна роба, лако замењива.

Зато ће и овога 1. маја најтражнија вест бити временска прогноза јер осим традиционалних уранака и масовне роштиљнице, од Суботине до Врања, нико неће обележити овај празник како доликује. ■

ПРЕ ЋЕ ГАЗДЕ НА УЛИЦЕ

СВЕ је више оних који тврде да се полако „окреће бурак“, па ће се пре десет година на улице изаћи послодавци него њихови запослени. У Унији послодаваца Србије кажу да нема сумње да радницима није лако, али да страх од отказа није радничка „екскузива“.

Чиниеница је да и власници и менаџери приватних предузећа осећају далеко већи притисак и раде уз више стреса - објашњава Драгољуб Рајић, директор УПС. - Ипак, требало би да

будемо свесни да поред страха запослених од отказа сваки други предузетник у Србији тренутно такође има страх од затварања своје фирме од које издржава себе и своју породицу. Према томе, газде немају ништа мањи притисак од запослених да одрже своје пословање. Чак је њихова одговорност пред државом и законом већа, јер уколико почну да касне са уплатом пореза, доприноса или због лоших резултата пословања не попуњавају своје законске

обавезе, њима прете високе новчане и прекршајне казне. Запослени у овако тешким економским временима може да изгуби посао, али његов послодавац може да изгуби и новац и углед и фирму коју је годинама градио и још да сноси законску одговорност.

Он, међутим, не спори да је данас радницима знатно теже него у ранијим деценијама и сматра да се Србија још не сналази у тржишној економији иако смо у њој већ двадесетак година. ■

Првомајски проглас

Поштовано чланство и грађани Србије!

Први мај – празник у славу рада, а више од седамсто хиљада нас је остало без посла, без основног извора егзистенције. Сиромашни смо, забринутии за будућности, али не и обесхрабрани и без наде за боље сутра.

Данас, кад неолиберализам у условима дубоке кризе у свом рушилачком походу жели да свету убеди да постоји само један развојни модел, ми у Синдикату кажемо да постоји друга, праведнија и поштенја визија. Визија у којој је заснивен достојанствен рад за све. Рад који подразумева зараду од које се може живети, а не само преживљавати. Рад који подразумева здраве и безбедне услове. Рад који даје перспективу истинском економском и социјалном развоју, даје шансу друштву у којем се поштује социјална правда, друштву које има будућности.

Данас, када Савез самосталних синдиката Србије слави 110 година свог постојања, остварива се улога синдиката, његови захтеви се сналажу на маргине, а важна законска решења из света рада доносе се мимо синдиката и социјалних партнера, у интересу појединих дружа и њихових тренутних потреба. Важне одлуке које утичу на животије свих нас доносе се без нашег учешћа. Синдикат се проглашава кочничаром развоја, произвођачем прекомерних права, а у антииндигналном еуфоричном налету захтева се и да што и полако најустии друштвену сцену.

Првог маја ми поручујемо – постојимо, спреми да се боримо за права радника, јер нам их нико није поконио, јер смо се ми за њих изборили.

Данас су синдикати потребнији више него икад, како би се организовано супротивили свим новим и старим видовима експлоатације, да бисмо се заједно борили за више и боље посла, за извеснију будућности.

Од разочараних, изневерених и сиромашних се захтева да се одрекну своје организације, да што прихватие као усуд кришење права и ошказе. Врши се притисак да се у синдикат не уклањавају, јер су то, сматрају, реалнији прошлости.

Променимо то стање. Будимо солидарни у одбрани нашег права на организовање, за веће учешће у одлучивању о економском и социјалном развоју. Заложимо се за истинске вредности, у којима ће се рад и квалитет поштовати. Заложимо се за истински социјални дијалог, за развој који ће обезбедити баланс економског и социјалног. Не будимо апатични и незаинтересовани, јер само солидарношћу и заједничким ангажовањем можемо креирати нашу будућности.

Збијамо своје редове и не ширимо се у беспотребним свађама и сукобима. Морамо бити гласнији у борби за бољи и правичнији свет, за одбрану права радника. Више пажње посвећујемо јачању и реформисању своје синдикалне организације. Морамо сви показати решености, способности и посвећености да остваримо оно што је интерес нашег чланства и грађана Србије. Јер, ми смо сви само на једној страни – на страни рада.

**ЖИВЕО ПРВИ МАЈ - МЕЂУНАРОДНИ ПРАЗНИК РАДА!
ЖИВЕЛА СИНДИКАЛНА СОЛИДАРНОСТ У БОРБИ ЗА ДОСТОЈАНСТВО РАДА!**

Члановима синдиката и грађанима Србије честитијемо Први мај.

Савез самосталних синдиката Србије

ПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД

Интервју: Zoran Mihajlović, potpredsednik Saveza samostalnih sindikata Srbije

Potrošačka korpa pojede tri minimalca

Dobriša Soleša

Beograd

Iako je prošlo punih 110 godina koliko traje tradicija sindikalnog organizovanja u zemlji, za Savez samostalnih sindikata Srbije (SSSS), najstariju sindikalnu organizaciju, nema mnogo razloga za - slavlje. „Sindikalni pokret je u krizi. Uzroci su dubinski i suštinski jer smo poslednjih dve decenije imali raspad SFRJ, zatim sankcije, bombardovanje, ekonomsku krizu, pad u svim industrijskim granama. Od 2000. godine krenulo se u tranziciju, a vlada je zagovarala neoliberalni koncept privatizacije i privredivanja, što je dovelo do propasti gotovo

polovine preduzeća“, ocenjuje na početku razgovora za „Privredni pregled“ Zoran Mihajlović, potpredsednik saveza.

Smatrate li da je neoliberalni koncept doživeo krah s obzirom na pogubne rezultate?

Ako se dobro sećamo, smatralo se da će samo otvoreno tržište iznediti mnoge investicije i da će se novac od prodaje preduzeća investirati u nove proizvodne projekte, ali do toga nije došlo, a finansijska sredstva iz budžeta su se mahom trošila za široku i javnu potrošnju, kupovinu socijalnog mira. Tako ta sredstva nisu adekvatno upotrebljena, ljudi su masovno ostajali bez posla, podsetiću da se radi o oko

500.000 osoba tokom poslednjih 13 godina, nisu imali nikakvu šansu za novo zaposlenje, mladi ljudi koji su završavali škole takode...

Znači li to da domaći sindikati, posebno u uslovima razjedinjenosti, nisu mogli da se u većoj meri suprotstave ovim trendovima?

Nezaposlenost je porasla, mehanizmi države ne funkcionišu, privreda je u zastoju, ljudi uplašeni za svoje radno mesto, tako da ni sindikalni pokret ne može da bude jak i da odgovori izazovima koje smo imali pred sobom. U međuvremenu je formirano sijašet, govori se o čak 24.000 sindikata i tu treba voditi računa da je

svaka sindikalna organizacija formirana kao poseban subjekt. Postoje određene neobjektivne kritike da su sindikati i poslodavci saradivali sa vlašću na upropaštavanju privrede, ali urušavanje je nastalo ne samo zbog lošeg koncepta i nestručnosti, već i zbog korupcije. Preduzeća koja su bila državna su rasprodavana zbog interesa pojedinaca da napune svoje džepove, ona su se rasprodavala, po instrukciji ili direktivi nekoga iz vlasti.

Skoro trećina kupoprodajnih ugovora je raskinuta, dosta njih i na vašu inicijativu. Šta dalje?

Non-stop smo upozoravali na kršenje zakona, naši ljudi su

ostajali bez posla u takvim situacijama i mnogi se i danas vuku po sudovima dokazujući kriminalne radnje.

Tada su se pojavili tajkuni i ljudi koji su iskoristili taj moment i kupovali preduzeća, a da nisu imali neki značajniji kapital. Taj trend se izmakao kontroli i prerastao u epidemiju, neki su kupovali preduzeća a nisu imali ni dinara, a onda bi ih rasprodavali. Na našu inicijativu je trećina takvih privatizacija poništena, protiv mnogih aktera se vodi postupak. Dobro je što se krenulo u obračun sa korupcijom, jer mnogi ranije nisu procesuirani jer su bili u sprezi sa vlastima.

(strana 3)

Korpa pojede tri minimalca

(sa 1. strane)

Broj zaposlenih i penzionera se skoro izjednačio. Ima li izlaza iz tog začaranog kruga?

To je za bilo koju zemlju u svetu nezamislivo i neodrživo. Sama činjenica da je u industriji ostalo oko 300.000 zaposlenih ukazuje na to da je privreda došla do zida. Sa druge strane, oni koji su odradili radni vek danas primaju minimalne penzije, a država se zadužuje da bi namirila ove ogromne deficite. Jedino novim zapošljavanjem, investicijama, ali i javnim radovima i projektima, kojih nema mnogo iako je sezona počela, moguće je prevazići postojeće stanje. Mnogo novca je potrošeno za Koridor 10, ali tamo veoma mali broj ljudi radi. Konačno sama činjenica da je stopa nezaposlenosti blizu 30 odsto je odraz tog očajja, iako su svima kada dolaze na vlast puna usta o tome kako će rešiti nezaposlenost.

Da li su Fijat i Železara dobar primer u pomaku ka reindustrijalizaciji?

To su dobri znaci oporavka, svakako, ali zemlji je potrebno još barem desetak puta više strateških ulaganja, kako bi za koju godinu mogli dostići nivo proizvodnje iz devedesetih godina. Nažalost, pare su se potrošile u socijalne programe i naraslu javnu potrošnju, a ne u nabavku nove opreme i obnovu produktivnih poslova. Bez velikih investicija nema reindustrijalizaci-

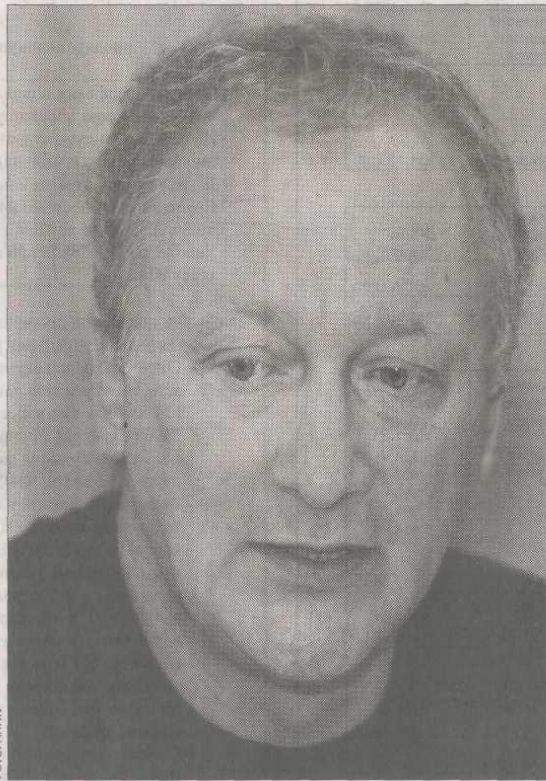

FOTO: ARHIV

Za 1. maj na ulicama Beograda

Savez samostalnih sindikata Srbije obeležice 1. maj - Praznik rada šetnjom beogradskim ulicama, a prema rečima potpredsednika ove organizacije Zorana Mihajlovića, očekuje se između 1.000 i 1.500 aktivista. „Ovom šetnjom želimo da ukažemo vladi, ljudima koji se bave politikom i ekonomijom u ovoj zemlji da nismo zadovoljni trenutnim statusom“, kazao je Mihajlović Tanjugu.

je koja će ostati samo lepa reč koja se godinama troši. Treba doneti jasan stručan plan, državnu strategiju, ali je i sprovesti. U suprotnom, raste i nezaposlenost i siromaštvo, koje je zahvatilo oko milion ljudi.

Treba li verovati u procene MMF-a da će proizvodnja rasti dva odsto, a inflacija biti u okviru 7,5 procenata?

Ako pogledamo da se kurs dinara duže vremena veštački drži, te da su plate realno opale za 30 odsto, a da su krenula enormna poskupljenja, onda vidimo da je standard građana totalno ugrožen. Već sada se procenjuje da za jednu potrošačku korpu treba tri minimalne zarade, vidimo koliki je pad.

Zašto polemike oko nedavno zamrznutog minimalca još traju, iako ste se zalagali za povećanje sa 115 na 130 dinara po efektivnom satu?

Minimalna cena rada bi se trebala isplaćivati samo u firmama gde je došlo do drastičnih poremećaja u poslovanju i to maksimalno šest meseci. Treba promeniti obračun minimalca, ne treba da bude osnov za obračun plata za veće koeficijente i u dobrostojećim kompanijama. Sada ne samo da imamo apsurdnu situaciju, već većina poslodavaca, po našim procenama čak 60 odsto deli minimalac, a neki čak „resto“ daju na ruke. Takođe treba preispitati sistem poreza i doprinosa na zarade, koje

treba da budu stimulativne, ali uz progresivan sistem oporezovanja, od kojeg se sada masovno beži.

Uskoro treba da se završi izrada predloga Zakona o štrajku. Da li je otklonjena dilema oko minimuma procesa rada?

Prema poslednjim dogovorima trebalo bi da se minimum procesa rada ne reguliše Zakonom o štrajku, koji bi se usaglasio krajem juna, nego kroz kolektivne ugovore na granskom nivou. Tamo gde toga ugovora nema, minimum ide dogovorom zaposlenih u toj firmi i vlasnika. Ostavljena je mogućnost da se štrajk može spovesti i na drugim mestima, ne samo kod poslodavaca, a to kasnije prerasta u protest i podleže Zakonu o javnom okupljanju građana. Štrajk se organizuje kod poslodavca na otvorenom i zatvorenom prostoru.

Prvi maj se ove godine obeležava skromno?

Poslednjih godina se izgubila energija, svi su zaplašeni za radna mesta, teško se odlučuju na proteste, a većina radnika iz istočnoevropskih zemalja ima hendikep, proslavljaju 1. maj kao nasleđe socijalizma i komunizma, jer su onda radnici bili „vlasnici fabrika“. Normalno, nije bilo razloga za proteste, sećamo se da se izlazilo negde u prirodu, pravio roštilj... Danas je došlo do velikog raslojavanja. Siromašni jedva namiču i za pasulj, a tajkuni idu na egzotična putovanja.